

 Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Zastosowanie w praktyce rozwiązań przyjętych ustawą
z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów
Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania

dr Nikodem Rycko

 Prawo prywatne
Warszawa 2022

Spis treści

1. Cel i przedmiot badania	5
2. Wprowadzenie	6
3. Metoda badawcza	9
4. Analiza akt – sprawy o odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania	14
5. Sprawy o ochronę dóbr osobistych objęte badaniem	16
6. Charakterystyka spraw o ochronę dóbr osobistych	18
7. Sprawy o ochronę dóbr osobistych w związku z naruszeniem równego traktowania	20
8. Charakterystyka pozostałych spraw o ochronę dóbr osobistych	21
8.1. Sprawy o zadośćuczynienie w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny powoda	21
8.2. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała powoda w wypadku drogowym	22
8.3. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała w związku z niewłaściwym utrzymaniem nawierzchni	23
8.4. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała powoda w wypadku innego rodzaju	24
8.5. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przez wypowiedzi lub rozpowszechniania informacji	24
8.6. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z osadzeniem w zakładzie karnym	26
8.7. Sprawy, w których powództwo zostało wytoczone przez prokuratora działającego na rzecz osoby fizycznej w sytuacji wcześniejszego skazania pozwanego prawomocnym wyrokiem karnym	26
8.8. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przy wykonywaniu władzy publicznej lub zadań publicznych	27
8.9. Pozostałe sprawy	28
9. Wnioski	29

1. Cel i przedmiot badania

Celem projektu badawczego było zbadanie stosowania w praktyce orzeczniczej rozwiązań antidyskryminacyjnych zawartych w ustawie z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania¹.

Według założeń badania miało ono dotyczyć przede wszystkim postępowań sądowych, których przedmiotem było dochodzenie roszczeń przez osoby dotknięte dyskryminacją na podstawie przyjętych w Kodeksie cywilnym² regulacji w zakresie możliwości dochodzenia odszkodowania, zadośćuczynienia lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny w razie zagrożenia lub naruszenia dóbr osobistych (art. 24 k.c.).

Przeprowadzone analizy miały umożliwić udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak wprowadzone zmiany przyczyniły się do zwiększenia efektywności postępowań, których przedmiotem jest naruszenie zasady równego traktowania.

---

¹Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 2156 – dalej „ustawa”.

²Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.) – dalej „k.c.”.

2. Wprowadzenie

Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, uchwalona 3 grudnia 2010 r., weszła w życie 1 stycznia 2011 r. Polski ustawodawca dokonał w ten sposób implementacji dyrektyw prawa Unii Europejskiej:

- 1) dyrektywy Rady 86/613/EWG z 11 grudnia 1986 r. w sprawie stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn pracujących na własny rachunek, w tym w rolnictwie, oraz w sprawie ochrony kobiet pracujących na własny rachunek w okresie ciąży i macierzyństwa³;
- 2) dyrektywy Rady 2000/43/WE z 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne⁴;
- 3) dyrektywy Rady 2000/78/WE z 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy⁵;
- 4) dyrektywy Rady 2004/113/WE z 13 grudnia 2004 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług⁶;
- 5) dyrektywy 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy⁷;
- 6) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/54/UE z 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków ułatwiających korzystanie z praw przyznanych pracownikom w kontekście swobodnego przepływu pracowników⁸.

Według przepisów ustawy jej celem jest przeciwdziałanie naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, a także ze względu na obywatelstwo w przypadku osób korzystających ze swobodnego przepływu pracowników, w rozumieniu przepisów prawa unijnego.

---

³Dz.Urz. WE L 359, s. 56; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, s. 330.

⁴Dz.Urz. WE L 180, s. 22; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 20, t. 1, s. 23.

⁵Dz.Urz. WE L 303, s. 16; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, s. 79.

⁶Dz.Urz. UE L 373, s. 37.

⁷Dz.Urz. UE L 204, s. 23.

⁸Dz.Urz. UE L 128, s. 8.

Zakres przedmiotowy ustawy obejmuje: podejmowanie kształcenia zawodowego, warunki podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej (w tym na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej), działania w związkach zawodowych i organizacjach pracodawców, instrumenty rynku pracy i usługi rynku pracy, zabezpieczenie społeczne, opiekę zdrowotną, oświatę i szkolnictwo wyższe, nabywanie usług i rzeczy, które są oferowane publicznie. Poza zakresem regulacji ustawy pozostawiono w szczególności życie rodzinne i prywatne. Ponadto z zakresu przedmiotowego ustawy wyraźnie wyłączono odmienne traktowanie ze względu na niektóre cechy w odniesieniu do określonych dziedzin objętych jej zakresem przedmiotowym.

W ustawie zakazano nierównego traktowania ze względu na wymienione tam cechy, przy czym pojęcie nierównego traktowania zostało zdefiniowane jako traktowanie osób fizycznych w sposób będący jednym lub kilkoma z następujących zachowań: dyskryminacją bezpośrednią, dyskryminacją pośrednią, molestowaniem, molestowaniem seksualnym, a także mniej korzystnym traktowaniem osoby fizycznej wynikającym z odrzucenia molestowania lub molestowania seksualnego lub podporządkowania się molestowaniu lub molestowaniu seksualnemu, oraz zachęcanie do takich zachowań i nakazywanie tych zachowań. Pojęcia molestowania, molestowania seksualnego, dyskryminacji bezpośredniej i dyskryminacji pośredniej zostały sprecyzowane w zawartych w ustawie definicjach legalnych.

Co istotne, zastosowanie przepisów rozdziałów 1 i 2 ustawy wyłączono w odniesieniu do pracowników. Oznacza to w szczególności, że naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu nie skutkuje powstaniem wskazanego niżej prawa do odszkodowania.

Każdemu, wobec kogo została naruszona zasada równego traktowania, przyznano w ustawie (art. 13) prawo do odszkodowania, zastrzegając, że stosuje się przy tym przepisy Kodeksu cywilnego. Postępowanie w tych sprawach poddano regulacji Kodeksu postępowania cywilnego⁹. Ponadto zastrzeżono, że dochodzenie roszczeń na podstawie ustawy nie pozbawia prawa do dochodzenia roszczeń na podstawie odrębnych przepisów.

Analiza regulacji ustawy prowadzi do wniosku, że zachowania będące naruszeniem zasady równego traktowania jednocześnie stanowią naruszenie norm konstytucyjnych i konwencyjnych deklarujących równość wobec prawa, w związku z innymi normami dotyczącymi poszczególnych praw i wolności jednostki. W zasadzie zachowanie stanowiące naruszenie zasady równego traktowania należy uznać za naruszenie jednocześnie dóbr osobistych danej osoby, skutkujące powstaniem odpowiedzialności z tego tytułu.

Istotne odmienności regulacji ustawy w porównaniu z przepisami Kodeksu cywilnego dotyczą następujących zagadnień cywilnego prawa materialnego:

1. Naruszenie zasady równego traktowania skutkuje powstaniem uprawnienia do odszkodowania (art. 13 ustawy), podczas gdy zarówno odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie

---

⁹Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.).

za naruszenie dóbr osobistych wymaga spełnienia dalszych przesłanek określonych w Kodeksie cywilnym, a ponadto pozostawione jest uznaniu sądu (art. 24 k.c.).

2. Osoba żądająca ochrony dóbr osobistych obciążona jest dowodem faktu naruszenia, podczas gdy naruszenie zasady równego traktowania wymaga jedynie uprawdopodobnienia, z kolei ten, komu zarzucono naruszenie, ma obowiązek udowodnienia, że nie dopuścił się naruszenia (art. 14 ust. 2 i 3 ustawy).
3. Roszczenia majątkowe z tytułu naruszenia dóbr osobistych podlegają przedawnieniu w terminach określonych w Kodeksie cywilnym, natomiast dla roszczenia wynikającego z ustawy określono termin 3 lat od dnia powzięcia przez poszkodowanego wiadomości o naruszeniu zasady równego traktowania, nie dłużej jednak niż 5 lat od zaistnienia zdarzenia stanowiącego naruszenie tej zasady (art. 15 ustawy).

Pomimo upływu ponad 10 lat od wejścia w życie omawianej ustawy jest przepisy nie stanowią częściej podstawy rozstrzygnięć sądowych. Brak jest publikowanych orzeczeń, w których rozstrzygane byłyby problemy prawne dotyczące wykładni przepisów ustawy, w szczególności jej relacji do przepisów Kodeksu cywilnego. Nieliczne są również wypowiedzi piśmiennictwa. W orzecznictwie sądów powszechnych, dostępnym w bazach informacji prawnej, odnaleźć można pojedyncze orzeczenia, które zapadły w oparciu o przepisy ustawy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23 sierpnia 2016 r., I ACa 1522/15; wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 22 marca 2017 r., I Ca 75/17; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 18 listopada 2015 r., V Ca 3611/14; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 29 września 2020 r., V Ca 2686/19). Jednocześnie ich uzasadnienia nie zawierają szerszych rozważań prawnych, które dotyczyłyby wykładni przepisów ustawy.

Ustawę nowelizowano dotychczas czterokrotnie, przy czym nowelizacje nie miały związku z potrzebami praktyki lub usunięciem mankamentów obowiązujących regulacji, ale z dostosowaniem treści ustawy do zmiany przepisów prawa pracy i ubezpieczeń społecznych¹⁰, implementacją dyrektywy Unii Europejskiej¹¹ oraz dostosowania brzmienia ustawy do struktury administracji rządowej¹².

Z powyższych względów zasadne było zbadanie zagadnienia stosowania przepisów ustawy w orzecznictwie sądów powszechnych.

---

¹⁰ Ustawa z 28 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 675), która weszła w życie 17 czerwca 2013 r., oraz ustawa z 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1268), która weszła w życie 2 stycznia 2016 r.

¹¹ Ustawa z 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy oraz ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. poz. 691), która weszła w życie 4 czerwca 2016 r.

¹² Ustawa z 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 284), która weszła w życie 29 lutego 2020 r.

3. Metoda badawcza

Zaplanowane zostały badania aktowe mające na celu ustalenie liczby i wyodrębnienie spraw, których przedmiotem było dochodzenie roszczeń przez osoby dotknięte dyskryminacją. Następnie sprawy te zostały przeanalizowane i opisane z perspektywy stosowania przy ich rozstrzygnięciu przepisów ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Zidentyfikowanie spraw mających stanowić przedmiot badania nastąpiło w oparciu o symbole statystyczne określone w zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej¹³.

Według powołanego zarządzenia sprawy o odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania (art. 13 ustawy) powinny zostać oznaczone symbolem 056rtz – jeżeli powód dochodził zadośćuczynienia na swoją rzecz, albo symbolem 056rts – w razie żądania zapłaty kwoty pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące liczby spraw o powyższych sygnaturach, które zostały prawomocnie zakończone w latach 2016–2020 włącznie, z pominięciem spraw zakończonych zwrotem lub odrzuceniem pisma procesowego, przedstawiają tabele nr 1–4.

Tabela 1. Sprawy o symbolach 056rtz w sądach okręgowych.

	2016	2017	2018	2019	2020
SO w Warszawie	0	0	0	0	0
SO Warszawa-Praga	0	0	0	0	0
SO w Ostrołęce	0	0	0	1	0
SO w Słupsku	0	0	0	0	0
SO w Gliwicach	0	0	0	0	1
SO w Katowicach	0	0	0	0	0
SO w Rybniku	0	0	0	0	1
SO w Kaliszu	0	0	0	0	1
SO w Poznaniu	0	0	0	0	1
SO w Rzeszowie	0	0	0	0	1
SO w Jeleniej Górze	0	0	0	2	0
SO w Legnicy	0	0	0	0	1
SUMA	0	0	0	3	6

¹³Dz.Urz. MS poz. 138 ze zm.

Tabela 2. Sprawy o symbolach O56rts w sądach okręgowych.

	2016	2017	2018	2019	2020
SO w Warszawie	1	0	0	0	0
SO Warszawa-Praga	0	0	0	0	1
SO w Ostrołęce	0	0	0	0	0
SO w Słupsku	0	0	0	0	1
SO w Gliwicach	0	0	0	1	0
SO w Katowicach	0	0	0	0	1
SO w Rybniku	0	0	0	0	0
SO w Kaliszu	1	0	0	0	0
SO w Poznaniu	0	0	0	0	0
SO w Rzeszowie	0	0	0	0	0
SO w Jeleniej Górze	0	0	0	0	0
SO w Legnicy	0	0	0	0	0
SUMA	2	0	0	1	3

Tabela 3. Sprawy o symbolach O56rtz w sądach rejonowych.

	2016	2017	2018	2019	2020
SR w Biskupcu	0	0	0	0	1
SR w Ostrowi Mazowieckiej	0	0	0	0	1
SR w Elblągu	0	0	0	0	1
SR w Toruniu	0	0	0	1	1
SR w Siemianowicach Śląskich	0	0	0	1	0
SR Lublin-Zachód	0	0	0	0	0
SR w Radomiu	0	0	0	0	1
SR w Gostyninie	0	0	0	0	0
SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda	0	0	0	0	0
SR w Nowym Tomyślu	0	0	0	0	0
SR w Przemyślu	0	0	0	0	4
SR Szczecin-Centrum	0	1	1	0	0
SR w Bolesławcu	0	0	0	0	0
SR w Jeleniej Górze	0	0	0	0	9
SR w Kamiennej Górze	0	0	1	0	0
SR w Głubczycach	1	0	0	0	0
SR w Kluczborku	2	0	1	0	0
SR w Nysie	0	0	0	0	0
SR w Opolu	0	0	0	0	0
SR w Wałbrzychu	0	0	0	0	1
SR dla Wrocławia-Śródmieścia	0	0	0	0	2
SUMA	3	1	3	2	21

Tabela 4. Sprawy o symbolach 056rts w sądach rejonowych.

	2016	2017	2018	2019	2020
SR w Biskupcu	0	0	0	0	0
SR w Ostrowi Mazowieckiej	0	0	0	0	0
SR w Elblągu	0	0	0	0	0
SR w Toruniu	0	0	0	0	0
SR w Siemianowicach Śląskich	0	0	0	0	0
SR Lublin-Zachód	0	0	0	0	2
SR w Radomiu	0	0	0	0	0
SR w Gostyninie	0	1	0	0	0
SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda	0	0	0	0	1
SR w Nowym Tomysłu	0	0	1	0	0
SR w Przemyślu	0	0	0	0	1
SR Szczecin-Centrum	0	1	0	0	0
SR w Bolesławcu	0	0	0	0	0
SR w Jeleniej Górze	0	0	0	0	0
SR w Kamiennej Górze	0	0	0	0	0
SR w Głubczycach	0	0	0	0	0
SR w Kluczborku	0	0	0	0	0
SR w Nysie	0	0	0	0	1
SR w Opolu	0	0	1	0	0
SR w Wałbrzychu	0	0	0	0	0
SR dla Wrocławia-Śródmieścia	0	0	0	0	1
SUMA	0	2	2	0	6

Ze względu na niewielką liczbę spraw o sygn. 056rts i 056rtz w ramach badania postanowiono zwrócić się do sądów o przesłanie akt wszystkich takich spraw.

Ponadto, zakładając, że sprawy, których przedmiotem było dochodzenie roszczeń przez osoby dotknięte dyskryminacją, mogły być oznaczane również innymi symbolami, przedmiotem badania uczyniono również reprezentatywną próbę spraw mających na celu ochronę dóbr osobistych. Według powołanego wcześniej zarządzenia Ministra Sprawiedliwości sprawy tego rodzaju oznaczane są następującymi symbolami:

- sprawy o ochronę dóbr osobistych – 031;
- sprawy o odszkodowania za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c., w których powód żąda zadośćuczynienia za doznaną krzywdę – 056, a w których żąda zasądzenia sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny – 056s;
- sprawy o roszczenia pieniężne z tytułu naruszenia dóbr osobistych na podstawie art. 24 k.c. – 322.

Ze względu na znaczną liczbę spraw należących do powyższych kategorii przedmiotem badania uczyniono ich próbę losową. W sądach okręgowych pominięte zostały sprawy 056s, ponieważ ich łączna liczba (po odrzuceniu spraw zwróconych i odrzuconych) wyniosła w 2020 r. 18 spraw, co zaburzało proporcjonalny dobór spraw w próbie); zob. tabele nr 5 i 6.

Tabela 5. Sprawy o symbolach 031 i 056 zakwalifikowane do badania w sądach okręgowych.

SĄDY OKRĘGOWE		
	Ochrona dóbr osobistych (031)	Odszkodowania za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c. – zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (056)
SO w Gdańsku	24	19
SO w Katowicach	18	8
SO w Szczecinie	14	11
SO w Opolu	7	5
SO w Legnicy	5	6
SO w Piotrkowie Tryb.	5	2
SO w Łomży	4	0
SO w Gorzowie Wlkp.	4	0
SO w Rzeszowie	4	2
SO w Koninie	2	2
RAZEM	87	55

Tabela 6. Sprawy o symbolach 056, 056s i 322 zakwalifikowane do badania w sądach rejonowych.

SĄDY REJONOWE			
	Odszkodowanie za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c. – zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (056)	Odszkodowanie za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c. – na cel społeczny (056s)	Roszczenia pieniężne z tytułu naruszenia dóbr osobistych na podstawie art. 24 k.c. (322)
SR dla Warszawy Śródmieścia	42	0	5
SR w Trzebnicy	28	0	0
SR dla Warszawy Pragi-Południe	20	1	1
SR Szczecin-Prawobrzeże i Zachód	17	0	1
SR Szczecin-Centrum	10	0	0
SR dla Wrocławia-Fabrycznej	10	0	5
SR w Sieradzu	10	0	0
SR w Bytomiu	9	0	1
SR dla Krakowa-Śródmieścia	8	10	2
SR w Częstochowie	8	0	1
SR w Chrzanowie	7	1	1
SR w Gnieźnie	7	0	0
SR w Grodzisku Mazowieckim	6	0	0
SR w Dąbrowie Tarnowskiej	6	0	0
SR w Głogowie	4	0	0
SR w Sochaczewie	4	0	0
SR w Chełmnie	3	0	0

SĄDY REJONOWE			
	Odszkodowanie za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c. – zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (056)	Odszkodowanie za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 k.c. – na cel społeczny (056s)	Roszczenia pieniężne z tytułu naruszenia dóbr osobistych na podstawie art. 24 k.c. (322)
SR w Pułtusku	3	0	0
SR w Sandomierzu	3	0	0
SR w Radzynie Podlaskim	3	0	0
SR w Gdyni	3	0	1
SR w Wodzisławiu Śląskim	3	3	1
SR w Ostródzie	2	0	1
SR w Miastku	2	0	0
SR w Brzezinach	2	0	0
SR w Płocku	2	0	4
SR w Pile	2	0	0
SR w Szczecinku	2	0	1
SR w Goleniowie	2	0	0
SR w Kamieniu Pomorskim	2	0	1
SR w Limanowej	1	0	1
SR w Łobzie	1	0	0
RAZEM	232	15	27

Do wymienionych sądów skierowane zostały pisma zawierające wnioski o przesłanie akt wskazanych w tabelach spraw. Wnioskowano o przekazanie określonej liczby spraw, które zostały zakończone jako ostatnie, niezależnie od tego, czy zostały zakończone w pierwszej, czy w drugiej instancji.

4. Analiza akt – sprawy o odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania

W odpowiedzi na powyższe wnioski sądy przekazały akta 10 spraw oznaczonych symbolami 056rtz i 056rts (w tym 4 sprawy oznaczone symbolem 056rtz i 6 spraw oznaczonych symbolem 056rts).

W 5 przypadkach oznaczenie sprawy powyższymi symbolami należy uznać za omyłkowe. W 3 z nich żądanie powództwa obejmowało wyłącznie zasądzenie kwoty pieniężnej na wskazany cel społeczny w związku z naruszeniem nietykalności cielesnej funkcjonariuszy Policji. Jedna sprawa dotyczyła zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia, jedna – zadośćuczynienia za śmierć ojca w wypadku drogowym.

Podobnie należy ocenić kolejną sprawę, w której powód żądał zadośćuczynienia w związku z utratą zarobków na skutek naruszenia praw człowieka w wyniku prowadzenia przeciwko niemu egzekucji. Pozew nie zawierał jednak twierdzeń o naruszeniu zasady równego traktowania, a wobec cofnięcia pozwu i umorzenia postępowania przed przeprowadzeniem postępowania dowodowego nie było możliwości, aby argumentacja tego rodzaju pojawiła się w dalszych etapach sprawy.

W 3 kolejnych sprawach powództwo było skierowane przeciwko osobie fizycznej pełniącej urząd sędziego, a zarzut nierównego traktowania dotyczył traktowania powoda we wcześniejszym postępowaniu sądowym. W 2 sprawach zarzuty te były nieskonkretyzowane, w jednej sprawie – dotyczyły przyznania prawa opieki nad dzieckiem ojcu zamiast powódce. We wszystkich 3 sprawach brak było jednak argumentacji dotyczącej naruszenia zasady równego traktowania. W 2 z tych spraw postępowanie zostało umorzone wobec cofnięcia pozwu, w jednej – powództwo oddalono.

W jednej z omawianych spraw żądanie pozwu obejmowało naruszenie zasady równego traktowania, zarzut ten był obszernie uargumentowany, a przedstawiane roszczenia oparte były właśnie na zarzucie dyskryminacji. Miała ona polegać na niewpuszczeniu dwojga powodów do restauracji ze względu na to, że są osobami niewidomymi, a ściślej – ze względu na to, że obojgu powodom towarzyszył pies przewodnik. Powodowie żądali od pozwanej spółki z o.o. zakazania dalszych naruszeń wolności i godności osobistej, nakazania zamieszczenia przeprosin w lokalnej gazecie oraz zasądzenia dwóch kwot po 25 000 zł na wskazane cele społeczne.

Obie strony były zastępowane przez profesjonalnych pełnomocników. Sprawa została rozpoznana w pierwszej instancji na 3 terminach rozpraw. Sąd nie przeprowadzał dowodu z opinii biegłych. Od wniesienia pozwu do ogłoszenia wyroku w pierwszej instancji upłynęło 279 dni.

Powództwo zostało oddalone. Powodowie wnieśli apelację, która również została oddalona. Wyrok w drugiej instancji został wydany po upływie 602 dni od wyroku w pierwszej instancji.

W sprawie strony nie powoływały się na przepisy ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Przepisy te nie zostały również powołane przez sądy obu instancji jako podstawa rozstrzygnięcia.

5. Sprawy o ochronę dóbr osobistych objęte badaniem

Analiza spraw, w których żądanie powództwa zostało oparte na twierdzeniach o naruszeniu dóbr osobistych, została przeprowadzona łącznie w odniesieniu do wszystkich spraw oznaczonych symbolami: 031, 056, 056s i 322. Wynika to z braku konsekwencji w oznaczaniu spraw poszczególnymi symbolami. Zaobserwować można zarówno praktykę oznaczania spraw wyłącznie jednym symbolem w razie dochodzenia w pozwie kilku roszczeń, jak również oznaczanie innych spraw łącznie kilkoma symbolami, a także zdarzające się przypadki oznaczania sprawy nieodpowiednim symbolem (np. 056 zamiast 056s).

Z zakresu badania wyłączone zostały, oznaczone symbolem 056, sprawy o zadośćuczynienie na podstawie ustawy o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych. Sprawy tego rodzaju oparte są na specyficznych podstawach faktycznych i prawnych, a ponadto toczą się wyłącznie przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie. Aby nie zaburzać reprezentatywności badanej próby, z badania wyłączono zatem 29 spraw, których akta zostały przekazane przez wymieniony sąd rejonowy.

Badaniem nie objęto również 2 spraw oznaczonych symbolami 096, których akta zostały przekazane przez sądy najprawdopodobniej w wyniku omyłki.

Z zakresu badania wyłączono także 7 spraw, które ze względu na przypisane im symbole powinny stanowić przedmiot badania, które dotyczyły jednak nie ochrony dóbr osobistych, ale:

- 1) roszczenia regresowego zakładu ubezpieczeń przeciwko sprawcy zdarzenia, który spowodował wypadek pod wpływem środków odurzających;
- 2) roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej z ubezpieczenia na życie;
- 3) żądania przeprowadzenia wyborów na urząd Prezydenta RP w terminie wskazanym przez powoda;
- 4) odtworzenia akt innej sprawy;
- 5) odszkodowania za uszkodzenie samochodu (2 sprawy);
- 6) zwrotu kwot uznanych za nienależne przez organ rentowy w związku z zakwestionowaniem charakteru umowy zawartej z pozwanym.

Wreszcie, badaniem nie objęto 2 spraw, których przedmiotu nie udało się ustalić. W jednej z nich pierwszym pismem w sprawie była apelacja, której treść nie pozwalała na ustalenie przedmiotu postępowania przed sądem pierwszej instancji. Akta drugiej sprawy nie zawierały pozwu, który został przez sąd zwrócony w ten sposób, że pismo odesłano powodowi, bez pozostawienia kserokopii w aktach sprawy.

W rezultacie przedmiotem badań były akta 392 spraw, w tym 150 akt spraw przekazały sądy okręgowe, 242 – sądy rejonowe.

Spośród 179 osób występujących po stronie powodowej we wszystkich sprawach 81 osób złożyło wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych.

Wnioski 25 osób zostały uwzględnione w całości, wnioski 12 osób uwzględnione częściowo, a wnioski 34 osób oddalone. W przypadku 10 osób sprawa została zakończona przed rozpoznaniem wniosku.

6. Charakterystyka spraw o ochronę dóbr osobistych

Analizowane sprawy można podzielić na wskazane niżej (tabela nr 7) kategorie, przy założeniu, że podział ten jest rozłączny. Przyjęte kryteria podziału były niejednolite, co stanowi jego mankament, jednak pozwala na wyodrębnienie kategorii mających swoją specyfikę.

Tabela 7. Podział analizowanych spraw na kategorie.

Lp.	Rodzaj sprawy	Liczba spraw	Odsetek spraw
1.	sprawy o zadośćuczynienie w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny powoda	95	24,2%
2.	sprawy dotyczące naruszenia zdrowia w wyniku wypadku	95	24,2%
2.1.	– wypadki drogowe	74	18,8%
2.2.	– wypadki wynikające z upadku w rezultacie utrzymania nawierzchni w niewłaściwym stanie	14	3,6%
2.3.	– pozostałe wypadki	7	1,8%
3.	sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przez wypowiedzi lub rozpowszechniania informacji	87	22,2%
4.	sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z osadzeniem w zakładzie karnym	31	8%
5.	sprawy, w których powództwo zostało wytoczone przez prokuratora działającego na rzecz osoby fizycznej w sytuacji wcześniejszego skazania pozwanego prawomocnym wyrokiem karnym	22	5,6%
6.	sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przy wykonywaniu władzy publicznej lub zadań publicznych	17	4,3%
7.	Pozostałe	45	11,5%
	SUMA	392	100%

W odniesieniu do powyższego podziału należy zaznaczyć, że:

- Wśród spraw zakwalifikowanych jako dotyczące ochrony dóbr osobistych w związku z naruszeniem zakazu dyskryminacji i zasady równego traktowania uwzględniono jedną, która dotyczyła naruszenia dóbr osobistych osadzonego w zakładzie karnym. Wynikało to z faktu, że roszczenia podnoszone przez powoda nie były ściśle związane z warunkami osadzenia w zakładzie. Ponadto, powoływane i udowodnione okoliczności faktyczne rzeczywiście mogły wywoływać wątpliwość co do naruszenia zakazu równego traktowania. W przypadku innych postępowań dotyczących osadzonych, twierdzenia powodów o dyskryminacji były szerzej nieargumentowane i niezwiązane z konkretnymi okolicznościami faktycznymi.

- W ramach kategorii spraw dotyczących naruszenia dóbr osobistych przy wykonywaniu władzy publicznej lub zadań publicznych uwzględniono również sprawy oparte na twierdzeniach o naruszeniu dóbr osobistych przez nienależyte wykonywanie obowiązków pełnomocnika z urzędu.
- Wśród spraw, w których powództwo wytoczył prokurator, uwzględniono sprawy dotyczące naruszenia różnych dóbr osobistych. Wszystkie te sprawy dotyczyły naruszenia nietykalności cielesnej, znieważenia lub znęcania się. Spraw wszczętych przez prokuratora nie uwzględniono w pozostałych kategoriach.
- Sprawy, w których powodowi zarzucono bezprawne rozpowszechnianie fotografii, zostały zakwalifikowane jako dotyczące rozpowszechniania informacji, jeżeli powód upatrywał naruszenia dóbr osobistych w naruszeniu czci w wyniku rozpowszechniania fotografii.
- Jeżeli zachowanie pozwanego miało prowadzić do naruszenia zarówno prywatności, jak i dobrego imienia, sprawa została zakwalifikowana jako dotycząca wypowiedzi lub rozpowszechniania informacji.
- Sprawy dotyczące wypadków polegających na upadku przy wsiadaniu albo wysiadaniu z pojazdu zaliczone zostały do spraw dotyczących wypadków drogowych, nie zaś spraw dotyczących upadków, gdyż powodowie kwalifikowali te zdarzenia jako wypadki komunikacyjne i kierowali roszczenia do ubezpieczycieli odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu.

7. Sprawy o ochronę dóbr osobistych w związku z naruszeniem równego traktowania

W dwóch sprawach powoływane przez powoda okoliczności faktyczne, mające skutkować naruszeniem dóbr osobistych, dotyczyły właśnie dyskryminacji i nierównego traktowania.

W pierwszej z nich powodem był osadzony w zakładzie karnym, a pozwanym lekarz. Powód dochodził zadośćuczynienia w wysokości 8000 zł i zasądzenia kwoty 3000 zł na wskazany cel społeczny w związku z tym, że pozwany odmówił wydania zaświadczenia niezbędnego do dopuszczenia powoda do kursu przygotowującego do zawodu kucharza ze względu na to, że powód był nosicielem wirusa HIV. Powództwo zostało oddalone, podobnie jak apelacja powoda. Sądy obu instancji stwierdziły, że co prawda doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, jednak pozwany dopuścił się naruszenia, kierując się społecznie uzasadnionym interesem, a zatem jego działanie nie było bezprawne. W sprawie nie powoływano argumentacji dotyczącej ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

W drugiej sprawie powód żądał kwoty 5000 zł, powołując się bezpośrednio na ustawę o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Naruszenia tej zasady powód upatrywał w odmowie przyjęcia na studia podyplomowe ze względu na brak opinii od proboszcza, której wymagała uczelnia, a której powód jako osoba niewierząca uzyskać nie mógł. Bliższa analiza tej sprawy nie była możliwa, ponieważ Sąd Rejonowy w Toruniu nie przesłał akt sprawy, a jedynie zanonimizowaną treść wyroku.

8. Charakterystyka pozostałych spraw o ochronę dóbr osobistych

8.1. Sprawy o zadośćuczynienie w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny powoda

Spośród 95 spraw w 56 (58,95%) występował jeden powód. W pozostałych miało miejsce współuczestnictwo formalne. Średnia liczba współuczestników wynosiła 1,88. W trzech sprawach po stronie powodowej występowały więcej niż cztery osoby (odpowiednio – 5, 8 i 14).

W 86 sprawach powodowie byli zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, przy czym w każdym przypadku był to pełnomocnik z wyboru. W każdym przypadku współuczestnictwa występował jeden pełnomocnik zastępujący wszystkie osoby po stronie powodowej.

W jednej sprawie pozwanym była spółka akcyjna, będąca przewoźnikiem kolejowym, a w jednej – podmiot leczniczy. W obu sprawach podstawa faktyczna roszczenia związana była z wymienioną działalnością.

W pozostałych sprawach (97,89%) podmiot pozwany pozostawał w związku z ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej pojazdów. W 3 sprawach był to Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, w 5 sprawach – Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w pozostałych – ubezpieczyciel.

Rozpoznanie sprawy wymagało średnio 1,89 rozprawy. W 16 sprawach (16,84%) nie przeprowadzono żadnej rozprawy. Największa liczba rozpraw w jednej sprawie wynosiła 7.

W 5 sprawach (5,26%) wydano nakaz zapłaty. We wszystkich tych sprawach pozwany wniósł sprzeciw od nakazu.

W 29 sprawach (30,52%) postępowanie zostało umorzone w związku z zawartą przez strony ugodą. W jednej z tych spraw ugodę zawarto przed mediatorem, w pozostałych była to ugoda pozasądowa, której następstwem było cofnięcie pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia. W przypadku więcej niż jednego podmiotu po stronie powodowej w każdym przypadku ugoda obejmowała roszczenia wszystkich tych osób.

W 26 sprawach (27,37%) wniesiono apelacje. Apelacje strony powodowej były uwzględnione w 9 sprawach (60%), a oddalone w 6 sprawach (40%). Apelacje strony pozwanej były uwzględnione w 2 sprawach (14,28%), a oddalone w 12 sprawach (0,86%).

Średni czas rozpoznania sprawy w drugiej instancji, liczony od daty orzeczenia w pierwszej instancji do daty orzeczenia sądu odwoławczego, wynosił 363 dni.

W 43 sprawach (45,26%) sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego. Byli to biegli z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych oraz psychologowie albo psychiatry, opiniujący na okoliczność istnienia krzywdy po stronie powoda.

W sprawach, w których przeprowadzono dowód z opinii biegłego, postępowanie w pierwszej instancji trwało średnio 702,11 dni, a w sprawach, w których takiego dowodu nie przeprowadzono – 378,90 dni.

Roszczenia o zadośćuczynienie zgłosili wszyscy powodowie w analizowanych sprawach, łącznie 111 osób. Roszczeń dochodzone w związku ze śmiercią ojca albo matki w 35 przypadkach (31,53%), brata albo siostry w 28 przypadkach (25,23%), syna albo córki – 19 (86,36%), męża albo żony – 11 (9,9%), dziadka albo babci – w 8 (7,2%). W jednym przypadku roszczeń dochodziła konkubina. Poza tym osobą o najdalszym stopniu pokrewieństwa lub powinowactwa była osoba dochodząca zadośćuczynienia za śmierć szwagierki. Powództwo zostało uwzględnione w całości, tj. co do kwoty 40 000 zł.

Powództwo oddalono w przypadku 13 osób (11,71%). Z uwzględnieniem zmian wyroków przez sąd odwoławczy średnio zasądzono 61% dochodzonej kwoty.

8.2. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała powoda w wypadku drogowym

W każdej sprawie występował jeden powód, czyli 74 osoby. Po stronie pozwanej w 69 sprawach (93,24%) występowała spółka akcyjna będąca ubezpieczycielem. W 2 sprawach było to Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, a w jednej Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Zadośćuczynienia dochodził każdy z powodów. Średnia żądana kwota wynosiła 23 977 zł.

Odszkodowanie było dochodzone w 39 przypadkach (52,7%). Średnia żądana kwota wynosiła 2999 zł.

Wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych złożyły 22 osoby (29,73%). W 9 przypadkach (40,9%) wniosek został uwzględniony w całości, w 5 przypadkach częściowo (22,73%), a w 8 (36,36%) oddalony.

Żaden z powodów nie wnioskował o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W 72 sprawach (97,3%) powoda zastępował pełnomocnik z wyboru.

Rozpoznanie sprawy wymagało średnio 2,45 rozprawy. Największa ich liczba wyniosła 11.

Dowód z opinii biegłego przeprowadzono w 61 sprawach (82,43%).

Średni czas trwania postępowania, od wniesienia pozwu do orzeczenia kończącego sprawę w pierwszej instancji, wynosił 844 dni. Najdłuższe postępowanie trwało 2258 dni.

Powództwo zostało uwzględnione w 55 sprawach (74,32%), a oddalone w 3 sprawach (4,05%). W 16 przypadkach (21,62%) postępowanie zostało umorzone.

W 25 sprawach (33,78%) powództwo o zadośćuczynienie zostało uwzględnione w całości. Łącznie powództwa o zadośćuczynienie zostały uwzględnione w 98%.

Powództwo o odszkodowanie zostało w całości uwzględnione w 14 sprawach (35,9%). Łącznie powództwa o odszkodowanie zostały uwzględnione w 77%.

W 14 sprawach (18,92%) wniesiono apelację, przy czym połowa z nich została uwzględniona, a połowa oddalona.

Średni czas rozpoznania apelacji, od orzeczenia sądu pierwszej instancji do orzeczenia sądu drugiej instancji, wynosił 277 dni.

8.3. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała w związku z niewłaściwym utrzymaniem nawierzchni

W każdej sprawie po stronie powodowej występowała jedna osoba, czyli łącznie 14 osób.

Po stronie pozwanej w 10 sprawach (71,43%) występował ubezpieczyciel. W pozostałych pozwany byli: gmina, spółka z o.o., spółdzielnia mieszkaniowa i osoba fizyczna.

Każdy z powodów żądał zadośćuczynienia. Średnia dochodzona kwota wynosiła 19 936 zł.

W połowie spraw powód żądał również odszkodowania; średnia kwota żadanego odszkodowania wynosiła 6303 zł.

O zwolnienie z kosztów sądowych wnioskowało 8 osób (57,14%). Wniosek 5 z nich został uwzględniony w całości, a 3 w części. Żadnego nie oddalono.

W jednej sprawie powód wnioskował o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i wniosek ten został uwzględniony. W 11 sprawach powód był zastępowany przez pełnomocnika z wyboru. W dwóch sprawach powód działał samodzielnie.

Rozpoznanie sprawy wymagało przeprowadzenia średnio 4,07 rozprawy. Największa liczba rozpraw w jednej sprawie wyniosła 12.

W 13 sprawach (92,86%) przeprowadzono dowód z opinii biegłego.

W jednej sprawie postępowanie zostało umorzone. W pozostałych (92,86%) powództwo uwzględniono.

Średnia kwota przyznanego zadośćuczynienia wynosiła 7307 zł, a odszkodowania – 18 730 zł.

Średni czas trwania postępowania, od wniesienia pozwu do orzeczenia w pierwszej instancji, wynosił 1014 dni. Najdłuższe było postępowanie trwające 2537 dni.

W 3 sprawach (21,43%) wniesiono apelacje. Dwie z nich oddalono, jedną uwzględniono.

Z uwzględnieniem zmian wyroku w wyniku apelacji powództwo o zadośćuczynienie zostało średnio uwzględnione w 92%, a powództwo o odszkodowanie w 85%.

Powództwo o odszkodowanie zostało całkowicie uwzględnione w 6 sprawach, a powództwo o zadośćuczynienie w 4.

8.4. Sprawy dotyczące uszkodzenia ciała powoda w wypadku innego rodzaju

W każdej sprawie występował jeden powód, czyli łącznie 7 osób.

Pozwani byli ubezpieczyciele, z jednym wyjątkiem spółki z o.o.

Trzej powodowie (42,88%) złożyli wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych. Dwa zostały uwzględnione, jeden oddalony.

Zadośćuczynienie było dochodzone w każdej sprawie. Średnia żądana kwota wynosiła 17 786 zł.

Odszkodowania dochodzono w 4 sprawach (57,14%). Średnia żądana kwota – 7147 zł.

W każdej sprawie powoda zastępował pełnomocnik z wyboru.

Średnio liczba rozpraw w każdej sprawie wynosiła 4,29. Największa ich liczba wyniosła 13.

Średni czas trwania sprawy, od wniesienia pozwu do orzeczenia w pierwszej instancji, wynosił 922. Najdłuższe postępowanie trwało 1827 dni.

W 6 sprawach (85,71%) przeprowadzono opinię biegłego.

We wszystkich sprawach powództwo uwzględniono. Średnia przyznana kwota wynosiła 14 829 zł zadośćuczynienia i 6072 zł odszkodowania.

W dwóch sprawach (28,57%) wniesiono apelacje i obie zostały oddalone.

8.5. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przez wypowiedzi lub rozpowszechniania informacji

W 87 sprawach występowały 92 podmioty po stronie powodowej i 94 po stronie pozwanej. Zarówno po stronie powodowej (92,39%), jak i po stronie pozwanej (86,17%) były to przede wszystkim osoby fizyczne. W 3 sprawach (3,26%) powodem była gmina. W dwóch przypadkach pozwana została osoba fizyczna będąca redaktorem naczelnym gazety (2,12%), a w 3 przypadkach (3,19%) spółka będąca wydawcą.

Liczbę dochodzonych roszczeń poszczególnego rodzaju przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba dochodzonych roszczeń z podziałem na rodzaje.

Lp.	Rodzaje dochodzonych roszczeń	Liczba spraw	Odsetek spraw
1.	Zadośćuczynienie	63	68,5%
2.	Opublikowanie oświadczenia w Internecie	48	52,2%
3.	Zakazanie dalszych naruszeń	40	43,5%
4.	Zasądzenie kwoty na wskazany cel społeczny	39	42,4%
5.	Wysłanie oświadczenia do powoda	32	34,8%
6.	Złożenie oświadczenia w obecności osób trzecich lub wysłanie takim osobom oświadczenia	32	34,8%
7.	Opublikowanie oświadczenia w prasie	32	34,8%
8.	Złożenie przeprosin osobiście powodowi	22	23,9%

Średni czas trwania postępowania, od wniesienia pozwu do orzeczenia w pierwszej instancji, wyniósł 432 dni. Najdłuższe postępowanie trwało 1850 dni.

Średnia żądana kwota zadośćuczynienia wynosiła 44 106 zł. Średnia żądana kwota na cel społeczny – 9961 zł.

W 8 przypadkach (8,7%) powód dochodził ochrony w związku z naruszeniem dóbr osobistych w prasie, a w 30 przypadkach (32,6%) – naruszeniem w Internecie.

Pełnomocnik z wyboru zastępował 55 powodów (60%). Złożono 7 wniosków (7,6%) o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, z czego 5 oddalono (71,43%).

Wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych złożyło 24 powodów (26,08%), z czego 15 wniosków (62,5%) zostało uwzględnionych w całości, 5 (20,83%) w części, a 4 (16,66%) zostały oddalone.

Średnio przeprowadzono 2,33 rozprawy. Największa ich liczba wyniosła 10.

Dowód z opinii biegłego przeprowadzono w 3 postępowaniach (3,44%).

Powództwo zostało uwzględnione, przynajmniej częściowo, w przypadku 44 powodów (47,82%), a w przypadku 30 (32,60%) oddalone. W pozostałych przypadkach postępowanie zostało umorzone.

Zadośćuczynienie zostało przyznane w 24 przypadkach (38,09%). Kwotę na wskazany cel społeczny zasądzone w 10 przypadkach (25,64%).

Średnia kwota zasądzonych zadośćuczynienia wynosiła 7738 zł, a średnia kwota na wskazany cel społeczny – 10 571 zł

Apelację wniesiono w 28 sprawach (32,18%), z czego 4 zostały uwzględnione (14,29%).

Średni czas rozpoznania apelacji, od wyroku w pierwszej instancji do wyroku w drugiej instancji, wyniósł 300 dni.

8.6. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z osadzeniem w zakładzie karnym

W każdej sprawie po stronie powodowej występował jeden podmiot, łącznie 31.

W każdej sprawie powód żądał zadośćuczynienia. Średnia dochodzona kwota wynosiła 905 719 zł. W 4 sprawach (12,90%) ponadto powództwo obejmowało zasądzenie kwoty na wskazany cel społeczny.

W każdej sprawie powód wnioskował o zwolnienie od kosztów sądowych. Całkowite zwolnienie przyznano w 24 sprawach (77,42%), a częściowe w 7 sprawach (22,58%).

W 26 sprawach (83,87%) powód wnioskował o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W 11 sprawach (42,30%) sąd uwzględnił wniosek, a w 15 oddalił (57,69%).

Biegłego nie powołano w żadnej sprawie.

Średnia liczba rozpraw w postępowaniu wynosiła 2,42.

W 5 przypadkach (16,13%) postępowanie zostało umorzone. W każdym przypadku z powodu cofnięcia pozwu. W żadnej sprawie nie zawarto ugody.

W pozostałych sprawach (83,87%) sąd oddalił powództwo.

Średni czas trwania postępowania wynosił 584 dni. Najdłuższe z nich trwało 1223 dni.

Wniesiono 7 apelacji (22,58%), przy czym wszystkie zostały oddalone.

Średni czas rozpoznania apelacji, od wyroku sądu pierwszej instancji do wyroku sądu drugiej instancji, wynosił 266 dni.

8.7. Sprawy, w których powództwo zostało wytoczone przez prokuratora działającego na rzecz osoby fizycznej w sytuacji wcześniejszego skazania pozwanego prawomocnym wyrokiem karnym

W każdej sprawie tego rodzaju powództwo zostało wytoczone przez prokuratora działającego na rzecz osoby fizycznej. W jednej ze spraw były to dwie osoby, w pozostałych jedna. Każdą ze spraw poprzedzał prawomocny wyrok sądu karnego, stwierdzający popełnienie przestępstwa stanowiącego jednocześnie naruszenie dóbr osobistych. W każdej sprawie poza jedną prokurator działał na rzecz funkcjonariusza publicznego, a naruszenie dóbr osobistych polegało na znieważeniu lub naruszeniu nietykalności.

Zadośćuczynienia żądano na rzecz 12 powodów (52,17%), a w pozostałych przypadkach (47,83%) – zasądzenia kwoty na wskazany cel społeczny.

Średnia kwota żądanego zadośćuczynienia wynosiła 1091 zł, a średnia kwota na wskazany cel społeczny – 745 zł.

Średni czas trwania postępowania, od wniesienia pozwu do orzeczenia w pierwszej instancji, wynosił 167 dni.

W dwóch przypadkach postępowanie zostało umorzone ze względu na spełnienie świadczenia przez pozwanego.

W jednej sprawie uwzględniono powództwo częściowo, w zakresie 700 zł z dochodzonej kwoty 1300 zł.

W pozostałych 22 przypadkach powództwo zostało uwzględnione w całości.

Jedyna apelacja (pozwanego) została oddalona.

8.8. Sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przy wykonywaniu władzy publicznej lub zadań publicznych

W 17 postępowaniach roszczeń dochodziło 17 osób fizycznych.

W 10 sprawach (58,82%) powód upatrywał naruszenia dóbr osobistych w sprzecznym z prawem sposobie prowadzenia postępowania przez sędziego. W 3 sprawach (17,65%) naruszenie dóbr osobistych miało polegać na pozbawieniu powoda określonych świadczeń socjalnych. W 2 sprawach (11,76%) powód twierdził, że dobra osobiste naruszył pełnomocnik z urzędu, który wadliwie prowadził inną sprawę powoda. W jednym przypadku roszczenie miało charakter niemajątkowy. W pozostałych powód żądał zadośćuczynienia. Średnia dochodzona kwota wynosiła 80 181 zł.

Zwolnienia od kosztów żądało 12 powodów (70,59%). Zwolnienie przyznano 8 osobom (66,66%) w całości, a jednej osobie (8,33%) w części.

W 5 sprawach (29,41%) powód miał pełnomocnika i w każdym przypadku był to pełnomocnik z urzędu. W 4 sprawach (23,53%) wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oddalono.

Rozpoznanie sprawy średnio trwało 582 dni. Najdłuższe postępowanie trwało 2559. Zdecydowaną większość czasu zajmowało uzupełnianie braków formalnych pozwów poprzez precyzowanie żądań powodów, rozpoznawanie wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocników z urzędu oraz wniosków o wyłączenie sędziów od rozpoznania sprawy.

Średnia liczba rozpraw w postępowaniu wynosiła 0,88.

W 5 sprawach (29,41%) postępowanie zostało umorzone, przy czym w żadnej z nich nie zawarto ugody. Pozostałe 12 powództw (70,59%) oddalono. Również dwie apelacje pozwanych zostały oddalone.

8.9. Pozostałe sprawy

Wśród pozostałych spraw wyodrębnić można następujące kategorie:

- sprawy dotyczące uszkodzenia ciała w wyniku błędu medycznego lub naruszenia praw pacjenta,
- sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przez niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy,
- sprawy dotyczące naruszenia prywatności,
- sprawy dotyczące naruszenia nietykalności cielesnej,
- sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przez znęcanie się,
- sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych w stosunkach sąsiedzkich,
- sprawy dotyczące naruszenia dóbr osobistych przy dochodzeniu należności.

Ze względu na niewielką liczbę spraw w poszczególnych kategoriach obliczanie danych statystycznych wydaje się niecelowe.

Zwraca uwagę, że liczba spraw, które ze względu na swój przedmiot i regulację prawną cieszą się dużym zainteresowaniem przedstawicieli nauki i praktyki, jest stosunkowo niewielka. Wniosek ten wydaje się zasadny przede wszystkim w odniesieniu do spraw dotyczących: stosunków sąsiedzkich (3), naruszenia prywatności (5) i praw pacjenta (3).

Odnotować też można, że niewielka jest liczba spraw, które na podstawie wiedzy potocznej wydają się występować w praktyce częściej. Dotyczy to naruszenia dóbr osobistych poprzez nienależyte wykonanie umowy (3) oraz poprzez windykację należności z naruszeniem prawa (3).

Zwraca też uwagę sprawa, w której sąd uwzględnił powództwo o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych poprzez niewykonanie umowy przewozu. Podnoszone przez powodów okoliczności faktyczne, które znalazły potwierdzenie w postępowaniu dowodowym, obejmowały doznanie krzywdy w wyniku niepodstawienia autokaru dla gości uroczystości weselnej. Sąd uznał za adekwatną kwotę zadośćuczynienia po 2500 zł dla każdego z powodów. W uzasadnieniu wyroku sąd wyraźnie stwierdził dopuszczalność żądania naprawienia szkody niemajątkowej, która powstała w następstwie nienależytego wykonania zobowiązania.

9. Wnioski

Zasadnicze wnioski z badania dotyczą stosowania w praktyce przepisów ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Przeprowadzone badanie aktowe wykazało, że stosunkowo niewielka liczba postępowań, w których dochodzone są roszczenia wynikające z tej ustawy, ujawniona w danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, w rzeczywistości okazała się jeszcze mniejsza. Część sądów, w których – zgodnie z powyższymi danymi – zarejestrowano sprawy o sygnaturach 056rts i 06rtz, w odpowiedzi na pisma z wnioskami o przesłanie akt udzieliła odpowiedzi o braku spraw dotyczących równego traktowania. Z kolei część spraw, których akta przekazano, okazała się mieć zupełnie inny przedmiot i błędne oznaczenie symbolem statystycznym.

Wśród wszystkich spraw objętych badaniem zaledwie trzy dotyczyły naruszenia zasady równego traktowania. Dwie z nich zostały przy tym rozstrzygnięte w oparciu o przepisy o ochronie dóbr osobistych, bez uwzględnienia regulacji wymienionej ustawy. Analiza akt tych spraw, w związku z obowiązującymi przepisami prawa, pozwala na wniosek, że przy zastosowaniu przepisów wspomnianej ustawy najprawdopodobniej nie zapadłoby odmienne rozstrzygnięcie.

Niejednokrotnie na naruszenie równego traktowania powoływali się osadzeni dochodzący roszczeń związanych z przebywaniem w zakładzie karnym, a także osoby wytaczające powództwa dotyczące naruszenia prawa przy wykonywaniu władzy publicznej. Ustalenie dokładnej skali zjawiska nie wydaje się jednak możliwe ze względu na chaotyczną treść pism procesowych składanych w tych postępowaniach oraz brak związku powoływanych norm prawnych z przytaczanymi okolicznościami faktycznymi. W sprawach należących do obu wymienionych kategorii powszechną praktyką jest powoływanie przez powodów wielu przepisów należących do różnych aktów prawnych, często bez rzeczywistego związku z postępowaniem. Dlatego też podnoszenie naruszenia zasady równego traktowania w wymienionych sprawach nie wydaje się miarodajne dla oceny skali zjawiska zastosowania ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Mając powyższe na uwadze należy przyjąć, że znaczenie ustawy w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu cywilnym jest znikome. Jednocześnie można zauważyć brak dostatecznej identyfikacji takich spraw i oznaczenia ich przy pomocy odpowiednich symboli statystycznych, co pozwoliłoby na łatwiejsze analizowanie tej problematyki w przyszłości.

Na marginesie wyciągnąć można również wnioski dotyczące spraw o ochronę dóbr osobistych, niezwiązanych z zasadą równego traktowania:

1. Zwraca uwagę liczba spraw, których faktyczną podstawę stanowią wypadki, w tym przede wszystkim wypadki drogowe. Sprawy tego rodzaju, łącznie z obejmującymi dochodzenie roszczeń w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny, stanowią niemal połowę wszystkich spraw dotyczących naruszenia dóbr osobistych.
2. Powszechnym zjawiskiem, zwłaszcza w sprawach o odszkodowanie lub zadośćuczynienie, jest fakt zastępowania powoda przez profesjonalnego pełnomocnika. W znacznej części spraw dotyczy to również sytuacji, gdy powód żąda zwolnienia od kosztów sądowych.
3. W sprawach o zadośćuczynienie z tytułu uszkodzenia ciała lub śmierci najbliższego członka rodziny zwraca uwagę duży odsetek uwzględnionych powództw. Zasądzone kwoty w przeważającej mierze odpowiadają roszczeniom powodów. Nieco mniejsza jest skuteczność powództw o odszkodowanie.
4. Około jedna czwarta wszystkich spraw dotyczących naruszenia dóbr osobistych dotyczy ochrony czci i dobrego imienia. Przy tym niewielka część zarzucanych naruszeń następuje w ramach działalności prasowej.
5. Niewielki odsetek spraw o ochronę dóbr osobistych dotyczy spraw wynikających ze stosunków sąsiedzkich, związanych z windykacją lub naruszeniem prywatności.
6. Zwraca też uwagę stosunkowo duża liczba spraw dotyczących warunków osadzenia w zakładach karnych oraz naruszenia dóbr osobistych przy wykonywaniu władzy publicznej. Znaczna wysokość dochodzonych roszczeń w tych sprawach kontrastuje z całkowitą nieskutecznością wytaczanych powództw, gdyż żadna z analizowanych spraw omawianego rodzaju nie zakończyła się uwzględnieniem powództwa. Na podstawie treści akt można wnioskować, że przeważająca część powództw tego rodzaju jest bezzasadna w stopniu oczywistym, a przytaczane okoliczności faktyczne nie nawiązują do ustawowych przesłanek uwzględnienia zgłaszanych roszczeń.